

De voorzitter van de Tweede Kamer
der Staten-Generaal
Postbus 20018
2500 EA Den Haag

Den Haag
4 oktober 2006

Ons kenmerk
SFB/2006/38587

Onderwerp
Compensatie wegvallen Raulinvergoeding

Tijdens de behandeling van het wetsvoorstel *Financiering in het hoger onderwijs*¹ is uitvoerig gesproken over de vervanging van de Raulinvergoeding door het collegegeldkrediet.² Daarbij ging het vooral over de gevolgen voor de instellingen voor hoger onderwijs met veel Raulinstudenten. De vrees werd uitgesproken dat het aantal EU-studenten terug kan lopen als de Raulinvergoeding (een gift van ongeveer tweederde van het collegegeld) wordt vervangen door het collegegeldkrediet (een lening ter hoogte van het collegegeld). Die eventuele terugloop zou met name negatieve gevolgen hebben voor instellingen in de buurt van Duitsland en België.

Mijn voorganger stelde in een brief van 22 mei 2006³ voor om de Raulinvergoeding gefaseerd af te bouwen. Dat zou de instellingen de tijd geven zich aan de nieuwe situatie aan te passen. De Kamer bleek daar niet voor te voelen. Mijn voorganger heeft daarom toegezegd te kijken of er alternatieven zijn voor een gefaseerde afbouw.

Als oplossing stel ik de instellingen structureel een budget ter beschikking waarmee zij activiteiten kunnen ontplooiën om de Raulinstudenten in de toekomst aan zich te kunnen blijven binden. Het budget bedraagt in 2007 €2 miljoen, in 2008 €4 miljoen en vanaf 2009 structureel €5,5 miljoen. Ik heb hierover gesproken met een aantal universiteiten en hogescholen. Die kunnen zich in het idee vinden. Daarna heeft bestuurlijk overleg plaatsgevonden met de VSNU en de HBO-raad. Beide koepels kunnen met het voorstel instemmen.

In deze brief geef ik aan welke activiteiten ik heb ondernomen, wat mijn bevindingen zijn en hoe de oplossing er precies uitziet. Voor ik dat doe, ga ik in op de achtergronden van de kwestie.

¹ Kamerstukken II, 2005/2006, 30 387

² Handelingen 2005-2006, nr. 86, Tweede Kamer, pagina 5259-5294 en Handelingen 2005-2006, nr. 89, Tweede Kamer, pagina 5424-5428.

³ Kamerstukken II, 2005/2006, 30 387, nr. 53.

Achtergronden

In het wetsvoorstel *Financiering in het hoger onderwijs* - dat de Eerste Kamer nu behandelt - wordt voorgesteld de studiefinanciering die bestemd is als tegemoetkoming in de kosten van toegang tot het onderwijs, vanaf het studiejaar 2007-2008 toe te kennen in de vorm van een lening: het collegegeldkrediet⁴. In de memorie van toelichting op het voornoemde wetsvoorstel is aangegeven dat de aanspraak op het collegegeldkrediet als tegemoetkoming in de kosten van toegang tot het onderwijs ook aan studenten uit andere EU-landen die in Nederland studeren zal worden verstrekt. Deze aanspraak op het collegegeldkrediet komt in de plaats van de huidige Raulinvergoeding. Deze vergoeding wordt verstrekt om EU-studenten het deel van de studiefinanciering te verstrekken dat bestemd is voor de betaling van het collegegeld. Daarmee wordt voldaan aan de eis van het Europees recht dat studenten met de nationaliteit van een ander EU-land, die aan een Nederlandse instelling voor hoger onderwijs studeren, en die geen aanspraak op (Nederlandse) studiefinanciering hebben (hierna: "Raulinstudenten"), gelijke toegang tot de hoger onderwijsinstellingen dienen te hebben. Het collegegeldkrediet is vanaf 1 september 2007 de voorziening om het collegegeld te kunnen betalen en de overige studiefinanciering is bestemd voor de kosten van levensonderhoud.

Ondernomen activiteiten

Er is uitvoerig van gedachten gewisseld met de grensinstellingen Radboud Universiteit Nijmegen en de Universiteit Maastricht. Daarnaast heeft het onderzoeksbureau ITS onderzoek gedaan naar de motieven van EU-studenten die in Nederland studeren. Voorts is nader gekeken naar de ontwikkeling van het collegegeld in de grensregio's.

Bevindingen

Instellingen

De genoemde instellingen zien de Raulinvergoeding als een middel dat zorgt voor eerlijke concurrentieverhoudingen met Duitsland en België. Duitsland kende tot voor kort geen of een zeer laag collegegeld. De concurrentie met Duitsland zou lastiger worden als niet meer geworven kan worden met de Raulinvergoeding, waardoor de eigen bijdrage in Nederland 'wel meevalt'. De instellingen beaamden dat met de invoering van het collegegeldkrediet het niet meer aan de orde is om individuele Europese studenten een (extra) vergoeding te geven om het collegegeld te betalen. Wel gaven zij aan

⁴Het collegegeldkrediet is een lening ter hoogte van het collegegeld, met een absoluut maximum van vijf maal het wettelijk collegegeld. Studenten die hun studie hebben afgerond (of gestaakt) moeten de lening terugbetalen. Vanaf ruim twee jaar na het beëindigen van de studie, betalen studenten in maximaal 25 jaar - ten hoogste onderbroken door vijf jaren uitstel - hun schuld inkomensafhankelijk terug. Met inachtneming van een vrije voet van ongeveer 15.000 euro voor een alleenstaande debiteur en 20.000 euro voor een debiteur met partner, betalen voormalig studenten 8% van hun (gezamenlijke) verzamelinkomen per jaar terug tot de schuld is ingelost. Debiteuren die tijdens het afbetalen geen binnenlands belastingplichtige zijn, betalen op de 'oude manier' af: de schuld wordt uitgesmeerd over 15 jaar, conform een annuïteitensystematiek, met de mogelijkheid van draagkrachtmeting op basis van het inkomen.

een blijvende extra inspanning te moeten verrichten om Europese studenten in gelijke mate in Nederlandse hoger onderwijs geïnteresseerd te houden.

Onderzoek ITS

Het onderzoeksbureau ITS heeft in het kader van de Studentenmonitor onderzoeksgegevens over zowel Nederlandse studenten als Europese studenten in Nederland verzameld. Dit onderzoek wordt dit najaar gepubliceerd. Als verdiepingshoofdstuk zal ITS dit jaar aandacht besteden aan internationalisering. Het onderzoek dat zich richt op Europese studenten in Nederland is, om meer inzicht te krijgen in de motieven van Raulinstudenten om in Nederland te studeren, naar voren gehaald. Uit dit onderzoek valt af te leiden dat Raulinstudenten duidelijk meer gedreven worden door inhoudelijke motieven dan Nederlandse studenten. 45% van de Raulinstudenten geeft als belangrijk motief aan dat de betreffende opleiding in eigen land niet bestaat.

Opvallend is dat de ouders van de gemiddelde Raulinstudent aanzienlijk welvarender zijn dan die van de Nederlandse student.

Daarnaast is uit het onderzoek gebleken dat de helft van alle EU-studenten (Raulin + rest EU-studenten) een andere nationaliteit heeft dan de Duitse (39%) of de Belgische (11%). Duitse en Belgische studenten zullen namelijk gemakkelijker kunnen kiezen voor een instelling in hun eigen land omdat die net zo nabij kan zijn als de Nederlandse instelling. Voor studenten uit andere EU-landen speelt dit niet.

Uit het onderzoek kan niet worden afgeleid dat financiële motieven een grote rol spelen bij de overweging in Nederland te komen studeren.

Collegegeld in buurlanden

Duitsland voerde dit studiejaar ook collegegeld in. Dit bedraagt maximaal €1000 per jaar (€500 per semester en daarnaast wordt ongeveer €200 per jaar inschrijfgeld geheven). Het prijsverschil met Nederland is dan nog maar €300 euro per jaar. In Noordrijn-Westfalen is het aan de instellingen om te beslissen of het collegegeld daadwerkelijk geheven wordt. In Vlaanderen bedraagt het collegegeld €500 per jaar. Overigens is in het Verenigd Koninkrijk het collegegeld flink hoger dan in Nederland.

Conclusies

De verschillen in collegegeld nemen af en veel Raulinstudenten kiezen vooral om inhoudelijke redenen voor een studie in Nederland. Daarom acht ik de kans niet groot dat Europese studenten wegblijven als het collegegeldkrediet de Raulinvergoeding vervangt. Ik heb er echter wel begrip voor dat de instellingen activiteiten moeten ontplooiën om deze studenten in de toekomst aan zich te blijven binden. Ik ben bereid daarvoor geld ter beschikking te stellen.

Arrangement

Met de instellingen ben ik het volgende arrangement overeengekomen. De instellingen krijgen een budget waarmee zij maatregelen kunnen nemen om EU-studenten voldoende in Nederland te blijven interesseren. Het budget bedraagt in 2007 €2 miljoen, in 2008 €4 miljoen en vanaf 2009 structureel €5,5 miljoen. Het budget loopt op vanwege de cohortgarantie voor de studenten die voor 1 september

2007 aanspraak op de Raulinvergoeding hebben gekregen. Zij kunnen deze behouden, zolang ze hun studie voortzetten.

Omdat dit budget bedoeld is Raulinstudenten in dezelfde mate geïnteresseerd te houden in het studeren in Nederland, om te voorkomen dat instellingen met veel Raulinstudenten in financiële problemen komen, wordt het verdeeld over de instellingen met minstens 1,5% Raulinstudenten⁵. Instellingen ontvangen hun deel van het budget naar rato van het aantal Raulinstudenten.

Het geld dat een individuele instelling ontvangt, zal worden toegevoegd aan zijn *lumpsum*. Daarmee kunnen dus alle wettelijk toegestane activiteiten worden uitgevoerd. Dat betekent in ieder geval niet het verstrekken van een rechtstreekse vergoeding aan de EU-studenten om het collegegeld te betalen, omdat deze studenten bekostigd worden. Om vooraf helderheid te krijgen welke activiteiten in dit kader met deze publieke middelen kunnen worden bekostigd zal nadere afstemming met een aantal instellingen plaatsvinden. De conclusies die daaruit getrokken worden, zal ik verspreiden onder alle instellingen.

Ik ga ervan uit dat ik hiermee een voor alle betrokkenen bevredigende oplossing heb gevonden.

De staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,

Bruno Bruins

⁵ Voor de bepaling van het percentage wordt het aantal Raulinstudenten van een instelling in het studiejaar 2005-2006 afgezet tegen het totale aantal ingeschreven studenten op 1 oktober 2005.